

JAN ZLATOHLÁVEK 28.6.1911 – 10.7.2005

Jan Pavel Zlatohlávek, evangelický farář, naposledy ve Velimi a konsenior poděbradského seniorátu, by se letos dožil sta let. Narodil se ve Vídni dne 28. června 1911 jako čtvrté dítě architekta Josefa Zlatohlávka (1867) a jeho manželky Růženy, rozené Šestákové (1872.) Starší sourozenci byli bratr Josef a sestry Marta a Růžena.

Rod Zlatohlávků má dlouhou protestantskou tradici. Původně pochází z Mělnicka, kde Matěj Zlatohlávek, sedlák a rychtář z Újezda, je podepsán na žádosti o povolení stavby modlitebny a o povolání pastora a Jakub Zlatohlávek pak byl r. 1787 u císaře Josefa II. s prosbou o „povolení výuky v církevní škole již postavené.“ V pamětech Josefa Zlatohlávka se také dočteme, že jistý Jakub Zlatohlávek byl pro víru kolem lámán. Na počátku 19. století se jeden z předků přestěhoval do Dobrého Pole u Českého Brodu. Z nedalekých Doubravčic pocházela i rodina Šestáková.

Po vzniku Československa se r. 1921 rodina Zlatohlávkova odstěhovala z Vídně do Bratislavy, kde otec, architekt Zlatohlávek, postavil pro rodinu vilku a v sousedství činžovní dům. Měl také vliv - díky své profesi - na utváření nejen města Bratislavy, ale podílel se i na řadě staveb světských i církevních v rámci tehdejší republiky. Žel v r. 1926 mu umírá manželka, a tak o rodinu - Janovi je teprve patnáct let - pečuje nejstarší sestra Marta (1902).

Jan studuje gymnázium v Bratislavě, po maturitě i jeden rok teologii, poté přechází na Husovu teologickou fakultu do Prahy. Rád vzpomínal na své učitele a spolužáky na fakultě, ať to byl profesor Hrejsa nebo Daněk či profesor Řičan, Souček, farář Veselý, Nedvěd atp. Své vzdělání doplňuje ještě studiem v Glasgow ve Skotsku a krátce ve švýcarské Basileji, kde je jeho spolustudentem syn významného teologa Karla Bartha.

Od 1.9.1936 je Jan v Miroslavi jako vikář pro sbor ve Znojmě. Hned po mnichovském diktátu se stala Miroslav i Znojmo součástí odstoupených území. Místní farář Jaroslav O. Sochor odchází do Prahy. Válečná léta byla v této oblasti náročná, a tak vikář Zlatohlávek prožívá v Miroslavi i ve Znojmě těžká léta. Po celý život však na tuto dobu nejen s láskou, ale i s vděčností vzpomínal. Byla to neocenitelná škola práce na církevní půdě, kde se i přes omezené možnosti válečných let sbor semknul a zajímal o věci duchovní a společenské. Často později litoval, že v dobách mnohem méně nebezpečných nenacházel ve sborech takový zájem o Slovo Boží a sborový život, jak to bylo právě v Miroslavi. Během války se ještě navíc podařilo navázat spolupráci s českým sborem ve Vídni. Poslední dny války vstoupily bolestně do života sboru, kdy někteří členové zahynuli při bombardování a zčásti byla zničena i farní budova. Po válce, kdy do Miroslavi přišel farář Emil Ženatý, odchází na sbor do Znojma. V l. 1945-47 doplňuje své studium a od 1.10.1948 je farářem v Hlinsku, kam přichází se svou manželkou Hildou (1924), rozenou Kořínkovou ze Znojma. Po odchodu faráře Jiřího Vojtěchovského z Velimi hledá sbor kazatele, a tak je osloven kurátorem sboru br. ředitelem Josefem Buldrou i farář Jan Zlatohlávek. A 1.2.1951 nastupuje do Velimi jako desátý farář sboru.

Rodina bydlí ve faře s vysokými stropy, postavené 1872 jako malý zámek – to už s roční dcerkou Janou. Kostel v sousedství působí impozantně. Faráři Rumlovi se podařilo postavit tento chrám již v roce 1854, už před tzv. císařským patentem (1861), který teprve povoloval mimo jiné stavět kostely s věží a se zvony. Vnitřní zařízení pochází ze zrušeného malostranského dominikánského kláštera sv. Máří Magdaleny a bylo vždy všemi znalci obdivováno a ceněno. Dnes, díky přičinění obětavých členů a příznivců sboru, jsou obě budovy opraveny a zapsány do seznamu kulturních památek.

Nový farář rozbíhá ve sboru novou práci. Kromě pravidelných bohoslužeb, biblických hodin, výuky nedělní školy a náboženství ve školách zahajuje br. farář i nedělní sborové večery, které se konají v Komenského síni v evangelické škole. Jejich náplní je kromě pobožnosti a zpěvu i vzdělávací část. Je probíráno Desatero po jednotlivých přikázáních,

blahoslavenství, připomínány význačné osobnosti církve a její dějiny. Účastnicemi těchto večerů byly převážně sestry, které v době nouze neváhaly v zimě donést z domova otop, jen aby večery mohly pokračovat. Byly zavedeny biblické hodiny i v rodinách pro lepší dostupnost vzdálených či starších účastníků, odpolední bohoslužby ve vesnicích, např. v Nové Vsi, Cerhenicích, Svojšicích a na Křečhoři, a to vždy 1x měsíčně. Také po určitou dobu byly administrovány Zásmyky. Cesty konal br. farář svým autem zn. Praga nebo později na kole.

Tuto práci částečně omezila politická situace 50. let, kdy byla v r. 1959 zabrána škola do majetku obce a část hřbitova pro urnový háj – čímž vzalo za své mnoho starých pomníků, kterými byl dlážděn dvůr kasáren v bývalé továrně na piana, další byly pohozeny do Baštovky – strže za vsí. Zásahem br. Zlatohlávka a upozorněním, že jde v podstatě o historické předměty, byla alespoň malá část zachráněna. Dnes jsou tyto kameny umístěny při zdi farské zahrady na staré části hřbitova. Postupem doby bylo omezeno vyučování náboženství na školách povinnými přihláškami dětí, což vedlo nakonec pro obavu rodičů z perzekuce ke zrušení výuky. Pokračováno bylo na faře formou biblických hodin pro děti. Konaly se zde i nedělní sborové večery a sdružení mládeže. Perzekuce pokračovaly, z kanceláře byly odebrány matriky a nadále se konaly pouze občanské sňatky a pohřby. Na popud jedné členky KSČ byly „pro pobuřování“ postupně rušeny pohřby z domu smutku a pohřební pobožnosti byly přeneseny do kostela. Přízemí fary bylo uznáno obyvatelným pro rodinu. Byla zde tedy ubytována rodina vojáka z povolání. Kolektivizace zemědělství přinesla sboru velkou újmu, neboť bylo z Velimi vystěhováno několik rodin evangelických sedláků, ostatní byli nuceni vstoupit do zemědělského družstva, mnozí členové sboru opouštěli společná shromáždění z obav před pronásledováním a omezováním např. výběru povolání či studia svých dětí. Jádro sboru tvořilo několik věrných rodin a jednotlivců, kteří s pomocí Boží vytrvali.

Po odstěhování rodiny z přízemí fary byla zde zřízena Szalatnayova síň (Justus Emanuel Szalatnay, farář a superintendent ve Velimi v letech 1857 – 1910) ke shromážděním v zimě, a to kromě bohoslužeb právě i ke shromážděním dětí a mládeže.

V r. 1961, kdy odchází z Kolína farář František Marounek, administruje kolínský sbor po dva roky br. Zlatohlávek.

Kromě své rodiny, kde jsou již čtyři děti, věnuje se br. farář i dětem a mládeži ve sboru, pořádá výlety do Prahy, kde svými erudovanými výklady o architektuře, dějinách a uměleckých památkách města a návštěvami výstav a muzeí rozšiřuje obzory svých svěřenců, za což jsou mu mnozí dodnes vděční. Jeho vzdělanost a povědomí o umění malířském (sám velmi dobře maloval), hudbě (nezapomenutelný je poslech Smetanovy Mé vlasti s jeho průvodním slovem) a fotografií, je obdivuhodná.

Pohroma přišla v r. 1975, kdy byl bratru faráři odebrán okresním církevním tajemníkem státní souhlas „k vykonávání duchovenské služby“. To postihlo nejen sbor, ale i rodinu. Již dříve musela dcera Jana (1950) po ukončení studia bohosloví (1973) nastoupit do výroby „aby se seznámila s dělnickým prostředím“. Pracovala proto jako dělnice v Koramu Kolín, a později, kdy naděje na získání státního souhlasu úplně zanikla, našla práci v prodejně Moser v Praze. Nakonec se jí podařilo - vlastně na celý život - zakotvit v pražských antikvariátech. Syn Ondřej (1951) vystudoval střední zemědělskou školu a pracoval v zemědělském družstvu ve Velmi a konečně i v Karlových Varech. Dcera Dorota (1952) po maturitě na kolínském gymnáziu a nepodařených pokusech o studium na vysoké škole pracovala ve výpočetní technice, zvítězilo však její malířské nadání a od r. 1991 je na volné noze a tvoří dnes v jižních Čechách. Vystavovala nejen v Praze, ale i v Německu, Holandsku, Rakousku a Francii. Nejmladší syn Martin (1954) byl z politických důvodů vyloučen ze studia na teologické fakultě v Praze. Teprve po 1989 dostudoval teologii v zahraničí, v Praze pak při zaměstnání historii umění. V Národní galerii v Praze pracoval původně v depositáři, nakonec byl jejím ředitelem v l. 1994–1998. Dnes je docentem a proděkanem na Katolické teologické

fakultě a přednáší i na FFUK v Praze. Vlastní galerii starých mistrů v Praze – Vinohradech (Zvonařka).

Odnětí souhlasu Jana Zlatohlávka bylo jen logickým vyústěním tehdejší situace ve státě i v rodině. Oficiálním důvodem se stal překlad z němčiny (patřil díky své minulosti mezi nejlepší znalce německého jazyka v okolí) a následný referát z knihy francouzského filosofa Jaquese Ellula: *Leben als moderner Mensch*, přednesený na pravidelném setkávání v téměř uzavřeném kruhu farářů poděbradského seniorátu. Rodina Zlatohlávková bydlela ještě nějakou dobu na velimské faře, později - od roku 1978 - na faře v Předhradí. V době uprázdňení, než nastoupil br. farář Josef Hlaváč z Olomouce, byl velimský sbor administrován z Kolína br. farářem Miroslavem Frydrychem.

Právě v Předhradí zastihl faráře Zlatohlávka a jeho paní rok 1989. Otevřela se tehdy i pro celou rodinu nová svoboda s novými možnostmi. Předhradí vždy bylo útočištěm nejen dětem, ale i vnoučatům (Jakub – 1978, Anna – 1979, Eliška – 1985). Především Anna byla od útlého dětství až do svých deseti let vychovávána svými prarodiči. Ráda na to s vděčností vzpomíná dodnes.

Po roce 1989 mohl bratr farář opět, pokud mu to ještě síly dovolovaly, pomáhat ve sborové činnosti. Nezahálel však ani předtím. Účastnil se sborového života, při biblických hodinách přispíval svými úvahami, navštěvoval okolní sbory, kam byl zván jako přednášející. Mluvil o hudbě, literatuře, historii církve, což doprovázel hudebními a uměleckými ukázkami a promítáním diapositivů, které sám pořídil. Zachytil budovy mnoha sborů nejen našeho seniorátu, ale i vzácnou českou a cizí architekturu, obrazy našich i světových mistrů, zajímavosti z přírody aj. – Po úmrtí manželky (10. 12. 1994) žil s dcerou Dorotou, která o něj pečovala a byla mu oporou v jeho stáří.

Bratr farář Jan Zlatohlávek odešel ke svému Pánu, jehož celým životem ctil a jehož činy zvěstoval, dne 10. července 2005 ve věku naplněných 94 let. Pohřební shromáždění se za veliké účasti konalo v Praze U Klimenta a kázáním na text evangelia Matoušova 22, 31-32 posloužil Ur. farář Alfréd Kocáb, shromáždění pak poděkovalo písněmi EZ 365, 311 a 236. Popel zesnulého, který žil a pracoval jen a jen k nejvyšší slávě Boží, je uložen na evangelickém hřbitově ve Velimi.

„Podniknout velký a odvážný život je vděčnost za Boží smilování, za to, že Bůh se ke mně přiznal. Chválit a radovat se může jen ten, kdo v pokoření je pokorný a nezatvrzuje srdce svého. Chvála pravá vede k novému životu s Bohem. Když přijmeme milosrdenství Boží, staneme se vděčnými a naše vděčnost bude mít požehnání v životě našem i veřejném“.

Z kázání na text Žalmu 22, 26 dne 24. července 1952

Maruše Čábelová (2011)